

Aktiveringspolitikk: nyliberalisme eller nytt medborgerskap?

(Eller: Høyredreining i integreringspolitikken?)

Anne Britt Djuve, Fafokonferansen 2011

Hvorfor integreringspolitikk som case?

- Aktiveringspolitikk ble (gjennom lov om introduksjonsordning, 2003) gjennomført som ledende prinsipp i integreringspolitikken overfor flyktninger på en langt mer håndfast måte enn tidligere – og langt mer håndfast enn overfor innfødte – så langt.
- Spørsmål om medborgerskap og rettigheter står sentralt i inkluderingsdebatten. Er aktivering inkluderende eller ekskluderende?
- Introduksjonsloven ble en forløper for kvalifiseringsprogrammet, som ble innført parallelt med NAV-reformen

Noen definisjoner som må på plass innledningsvis:

- Hva er aktivering?
- Svar: Velferdsstaten gjør deltakelse i en eller annen form for aktivitet – typisk noe som skal virke kvalifiserende – til vilkår for rett til inntektssikring

- Hva er høyredreining?
- Svar:....?

Innenfor økonomisk politikk har høyre- venstre aksene tradisjonelt vært knyttet til problemforståelse når det gjelder arbeidsledighet og fattigdom. Er det velferdsstaten selv som er årsaken til fattigdom?

Høyre- og venstresideforklaringer på marginalisering

Problem som forårsaker marginalisering	Egnet virkemiddel	Partitilknytning	Ruth Levitas' plassering
Velferdsordninger skaper disinsentiver for arbeid	Begrense/ redusere velferdsordningene. Workfare	Tradisjonelle høyrepartier, økonomiske liberalister	MUD: Moral underclass discourse
Markedet produserer ulikhet. Manglende etterspørsel etter arbeid. Fattigdom er selvforsterkende	Motkonjunkturpolitikk/ økt inntektssikring	Sosial demokrater, sosialister	RED: Redistributive discourse
Mismatch av kvalifikasjoner	Kvalifisering	Det nye høyre? Det reformerte venstre?	SID: Social inclusion discourse

Hvorfor vilkår? (Hvorfor rett og plikt?)

- Er deltakerne late? (Det tradisjonelle høyre)
- Er deltakerne så avmektige/marginaliserte/klientifiserte/vet ikke sitt eget beste at de trenger et dytt for å komme i gang? (Den lett formynderske venstresiden)
- Er vilkår i seg selv myndiggjørende? (Wikan: det er respektløst å ikke stille krav til folk. Yeatman: Vilkår tildeler folk "kontraktuelle kapasiteter") (Den aktive medborger)
- Er beslutningen om deltakelse overlatt til det enkelte individ? (Medborgerskap også for kvinner?)

Likestilling!

”Hvis dette (introduksjonsordningen) ikke blir en rettighet for alle, vet vi alle sammen hvem det er som ryker inn på kjøkkenet og ikke får lov å lære seg norsk, som ikke får tilgang til kunnskaper om sine egne rettigheter, som ikke får arbeidstrening, så de kan greie seg ute i arbeidslivet. Det er kvinnene..”

Karin Andersen (SV), møte i stortinget torsdag 18.april 2002.

Empowerment

- ”Det å komme i arbeid og få kontroll over egen økonomi er noe det viktigste for integreringsprosessen og for at flyktninger og innvandrere skal finne seg til rette i et nytt land.(....)Flertallet mener det er viktig å bryte en negativ spiral med arbeidsledighet og sosialhjelp som viktigste inntektskilde...”
- Innst S.nr 192 (1997-1998)

Latskap?

”Som nevnt, vil reduksjon av stønaden ved illegitimt fravær være en viktig del av ansvarliggjøringen som skal forberede deltakerne til yrkeslivet. Stønaden er derfor bygd opp slik at den forutsetter deltakelse i introduksjonsprogram.”

Ot.prp nr 28 (2002-2003) s 88.

(og begrepsparet ”rett og plikt” opptrer 34 ganger i dokumentet)

**En cocktail av ideologiske begrunnelser bak
introduksjonsordningen – men de er i ulik
grad gjenspeilet i selve virkemidlene**

Ideologi	Aktuelle tiltak	Innført i introduksjons-ordningen	Øvrig velferds-politikk
Tradisjonelle Høyre-argumenter	Plikt (og rett) Lave ytelser "Work first"	Ja Nei Nei	
Tradisjonelle venstre-argumenter	Rett uten plikt Sjenerøse ytelser Deltakelse en rettighet	Nei Ja Ja	
Empowerment	Skreddersøm Heldagskurs Brukermedvirkning Rett og plikt Samfunnskunnskap Barnepass	Ja Ja Ja Ja Ja	Ja
Likestilling	Opplæring i rettigheter Strengt sanksjoner v fravær Øk ins for kvinner Barnepass	Ja Tja Ja	Ja

Introduksjonsordningen: medborgerskapets seier over høyresideretorikken?

- "Ideer om medborgerskap" i form av empowermentargumenter og likestillingsargumenter hadde en sterk stilling i de første initiativene til introduksjonsordningen. Disse argumentene har hatt lett gjenfinnelige konsekvenser for den endelige utformingen av tiltaket
- Høyresideretorikk godt synlig i lovforarbeidet, men mindre gjennomslag i form av konkret tiltaksutforming
- Men "the proof of the pudding" ligger i implementeringen. Lykkes man med empowerment?